

УДК 378.147.

DOI

ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

А. А. Ільченко

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

CHARACTERISTICS OF PEDAGOGICAL METHODS AND FORMS OF PREVENTIVE MEDICAL EXPERTS

A. A. Ilchenko

National Medical University by O. O. Bohomolets

У статті розкриті педагогічні форми (масова, групова та індивідуальна) і методи (усні, наочні та комбіновані) санітарно-просвітницької і профілактичної діяльності лікарів (провізорів) – інтернів на прикладі засвоєння ними суміжних циклів навчання. Доведено, що поєднання таких педагогічних форм і методів навчання значно підвищує рівень їх професійної компетентності. Охарактеризовано рівні санітарної культури населення на основі принципів науковості, об'єктивності, цілеспрямованості, масовості, послідовності, систематичності, комплексності та зв'язку з професією.

The article disclosed pedagogical forms (mass, group and individual) and methods (oral, visual and combined) health – education and prevention activities of physicians (pharmacists) – interns for example assimilation of adjacent cycles. It is proved that a combination of educational forms and methods significantly increases the level of professional competence. The characteristic level of sanitary culture of the population based on the principles of science, objectivity, commitment, mass, consistency, systematic, and due to the complexity of the profession.

Вступ. Актуальною проблемою вищої медичної освіти на сьогодні є підготовка конкурентоспроможних фахівців у сфері медицини. Одним із важливих та значимих етапів при підготовці лікарів (провізорів) є інтернатура як перший крок після-дипломного навчання.

Завданням очної інтернатури є максимальне інформаційне насичення навчання, підвищення якості теоретичної підготовки з її корекцією на всіх етапах, контроль ефективності практичного та професійного зростання, формування навичок клінічного мислення та диференційної діагностики.

При підготовці лікарів (провізорів) – інтернів відбувається опрацювання та засвоєння студентами об'ємної міждисциплінарної інформації на основі засвоєння ними суміжних циклів навчання, що позитивно впливає на підвищення якості теоретичних та практичних компетентностей. Інтернатура сприяє підвищенню здатності до самостійного прийняття необхідних рішень і формуванню вміння критично оцінювати проблемну ситуацію та результат своєї діяльності в ній.

У діяльність майбутнього лікаря включена, як значима складова, санітарно-гігієнічна (профілактична) робота. Саме тому цикл “Психолого-

педагогічні методи в профілактичній роботі лікаря/провізора” є складовою суміжних циклів, що має за мету зосередити увагу студентів-інтернів на важливих аспектах санітарно-просвітницької і профілактичної діяльності медичних працівників серед різновікових категорій населення та різної професійної приналежності.

Основна частина. Метою даної статті є впорядкування накопичених теоретичних знань студентів-інтернів на етапі безперервного професійного навчання через розкриття педагогічних форм та методів проведення профілактичної роботи.

Медицина виокремлює важливі задачі, які спрямовані на формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я окремої людини (та її родини) через реалізацію складного комплексу профілактичних, діагностичних і лікувально-реабілітаційних заходів, а лікар як фахівець, що опанував науковими знаннями, реалізує цей комплекс заходів на практиці.

Профілактика є однією зі складових частин медицини. Суспільний профілактичний напрямок у справі охорони і зміцнення здоров'я народу включає в себе медичні, санітарно-технічні, гігієнічні і соціально-економічні заходи. Створення системи попередження захворювань і усунення факторів

© А. А. Ільченко

ризиком є найважливішою соціально-економічною і медичною задачею держави. Підвищення рівня санітарної культури населення (враховуючи вік, стать, рід зайнятості тощо), проведення заходів, що сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, повинні враховувати принципи:

1. Принцип науковості (пропаганда тих положень, що виступають науковими знаннями, встановленими і затвердженими у науці).
2. Принцип правдивості і об'єктивності.
3. Принцип диференційованості і цілеспрямованості.
4. Принцип масовості.
5. Принцип систематичності і послідовності.
6. Принцип комплексності (а саме пропаганда здорового способу життя повинна пропагуватися не лише медиками, але і психологами, педагогами, соціологами тощо).
7. Принцип зв'язку з професією та з життям суспільства в цілому.

Поняття педагогічних методів профілактичної роботи трактується як діяльність, спроектована на усвідомлене ставлення пацієнта до здорового способу життя, до свого здоров'я, до плідної взаємодії з лікарем та відповідними медичними службами. Важливим і значимим є кваліфіковане використання медичними працівниками всіх необхідних педагогічних методів і засобів пропаганди здорового способу життя. Виділяють усні, наочні та комбіновані педагогічні методи.

Метод усної пропаганди виступає як один із найефективніших методів пропаганди здорового способу життя. Це найбільш популярний, економічний, простий і доступний, з організаційної точки зору, метод. До засобів методу усної пропаганди належать: популярна лекція (епізодична, циклова), агітаційно-інформаційний виступ, бесіда (групова, індивідуальна), вечір (година) питань і відповідей, дискусія, вікторина, конференція, заняття (курсове, гурткове), інструктаж вступний. Таким чином, до засобів усної пропаганди відносяться засоби, при використанні яких є безпосередній контакт з аудиторією (лекція, бесіда, вечір питань і відповідей, диспут, агітаційні чи інформаційні виступи) і засоби, при використанні яких безпосередній контакт з аудиторією відсутній (радіовиступ, виступ по телебаченню, запис виступів, лекцій на плівці, пластинці).

Метод друкованої пропаганди включає такі засоби, як: брошура, буклет, бюлетень, журнал, календар, стаття, книга, листівка, гасло, пам'ятка, стінна газета. Метод друкованої пропаганди надає великі

можливості для пропаганди санітарно-гігієнічних знань, методів індивідуальної і групової профілактики захворювань, оздоровлення навколишнього середовища тощо серед широких верств населення. Даний метод поділяється на дві основні групи:

- а) засоби друкованої пропаганди, створювані силами колективу медичних працівників (рукописні гасла, дошки питань і відповідей, санітарні стінні газети, санітарні бюлетені, статті і замітки в періодичних виданнях);
- б) друкована продукція (друковане гасло, брошура, пам'ятка, листівка, газетні і журнальні публікації).

Наочний метод – це найбільш широкий щодо кількості використовуваних ним засобів. Метод наочної (образотворчої) пропаганди включає в себе:

- 1) площинні засоби: плакат, малюнок, схема, креслення, план, діаграма, картограма, фотографія, слайд великомасштабний, слайд-серія, діафільм, кінофільм, відеофільм;
- 2) об'ємні засоби: муляж, макет, модель, фантом, скульптура;
- 3) натуральні об'єкти (використовувані як наочні приладдя і як експонати для виставок): макропрепарат, мікропрепарат, зразок (рослинного, тваринного світу, виробу, продукти й ін.);
- 4) комбіновані засоби: свято здоров'я, театр, ляльковий театр, агітбригада;
- 5) технічні засоби пропаганди: фільмоскоп, кіноапарат, магнітофон, відеоманітофон, програвач, радіола, озвучені діапозитиви.

Санітарна освіта – це розділ охорони здоров'я, змістом якого є гігієнічне навчання і виховання населення. Можемо виокремити важливі напрямки виховання санітарно-гігієнічних навичок, пропаганди санітарно-гігієнічних медичних знань та формування здорового способу життя, до яких відносяться:

- фактори, що сприяють збереженню здоров'я: особливості гігієни праці, гігієни дозвілля, особистої гігієни, оптимального рухового режиму, фізкультури та спорту, загартовування, особливості гігієни подружніх відносин, особливості медико-соціальної активності, психогігієни, гігієни навколишнього середовища;
- пропаганда профілактики факторів, що згубно впливають на здоров'я, а саме: зловживання спиртними напоями, наркотиками, куріння, дотримання деяких етнічних обрядів і звичок тощо.

Формування здорового способу життя – це основний напрямок первинної профілактики, який ви-

магає спільних зусиль державних, громадських організацій, медичних установ та самого населення. Тому виділяються такі педагогічні форми організації профілактичної роботи медичних знань, як: масова, групова, індивідуальна.

Вони поєднують всю сукупність конкретних прийомів ведення роботи, інструментарій (друковані публікації, кінодемонстрації, плакати й ін.), використовуваний у процесі масового, групового й індивідуального впливу на населення. Також вони входять до складу кожного з методів, відображаючи його характерну рису.

Список літератури

1. Михайленко І. О. Питання практичної підготовки лікарів-інтернів / І. О. Михайленко // Таврический медико-биологический вестник. – 2010. – Т.13, № 1 (49). – С.142–143.
2. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти : підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
3. Пути активизации деятельности врачей-интернов / Н. В. Нагорная, С. С. Острополец, Е. В. Бордюгов [и др.] // Здоровье ребенка. – 2011. – № 3 (30). – С.72–75.
4. Радянський енциклопедичний словник. – М., 1980. – С. 1179.

Висновок. Отже, у сучасних умовах професійне становлення висококваліфікованого фахівця у сфері охорони здоров'я пов'язане як з навчанням, так і з труднощами практичної професіоналізації майбутнього лікаря. Тому студенти-інтерни, як медичні працівники, повинні усвідомити, що, крім повсякденної індивідуальної санітарно-просвітньої роботи з хворими і відвідувачами лікувально-профілактичних установ, вони повинні приділяти щодня значну частину робочого часу масовій і груповій пропаганді медичних і гігієнічних знань серед населення, використовуючи весь багаж знань санітарно-просвітницької і профілактичної діяльності.

5. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря : монографія / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 420 с.

6. Подковко Х. В. Компетенції як складові компоненти розробки національної рамки кваліфікацій / Х. В. Подковко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – 2011. – № 90. – С. 168–170.

7. Киричок В. А. Гуманне ставлення до дитини : методичний посібник для вчителів / В. А. Киричок – К. : Інфодрук, 2004. – С.115–134.

Отримано 09.02.16